

CRNA GORA, AGENCIJA ZA RAZVOJ I ZAŠTITU ORJENA - DOO HERCEG NOVI

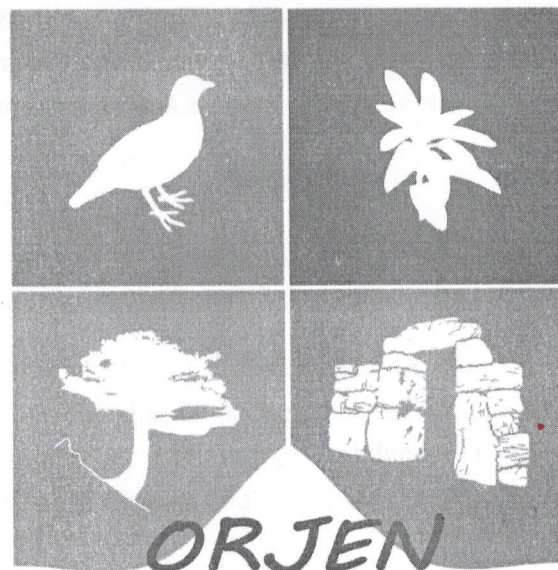
Njegoševa 46, 85340 Herceg Novi, PIB: 03222985, tel: +382(0)31 321 600, e-mail: parkpriodeorjen@gmail.com
žr: NLB banka: 530-000000027145-58

Br: 01-12/21

PLAN AKTIVNOSTI AGENCIJE ZA RAZVOJ I ZAŠTITU ORJENA- HERCEG NOVI DOO

KAO UPRAVLJAČA PP „ORJEN“ ZA 2022.GODINU

SA CILJEM I VIZIJOM RAZVOJA

ORJEN
NATURE PARK

Osnov za donošenje:

U maju 2018.godine Park Prirode Orjen je upisan u Centralni registar zaštićenih područja Crne Gore. Skupština opštine Herceg Novi je na sjednici održanoj dana 01.10.2018.godine donijela Odluku o davanju saglasnosti na Odluku predsjednika Opštine Herceg Novi o osnivanju Agencije za razvoj i zaštitu Orjena- Herceg Novi doo kao upravljača Parka prirode Orjen.

Plan rada Agencije kao upravljača Parka prirode „Orjen“ za 2022.godinu donosi se u skladu sa: Odlukom o osnivanju Parka prirode „Orjen“, Statutom društva i članom 56.Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016)

Cilj izrade jednogodišnjeg plana rada

U okviru jednogodišnjeg plana rada Društva navedene su aktivnosti koje je neophodno realizovati radi funkcionisanja Parka i njegovog boljeg razvoja na svim poljima.

Služba Agencije je uspostavila monitoring biljnog i životinjskog svijeta u Parku i kontinuirano radi na njihovom mapiranju, definisanju stanja u kome se nalazi kao i aktivnosti koje je neophodno preduzeti kako bi se izvršila zaštita i unapređenje.

Prioritetne aktivnosti

Prema Zakonu o zaštiti prirode, regionalni park ili park prirode je:

“Prostrani prirodni ili dijelom kultivisani lokalitet kopna ili mora, odnosno kopna i mora sa ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti i predionim vrijednostima. U regionalnom parku zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja, vrijednosti i uloga parka”.

Saglasno navedenoj definiciji primarni cilj rada Parka prirode „Orjen“ Doo je zaštita biodiverziteta i predionih vrijednosti područja i omogućavanje povećanja prihoda lokalnog stanovništva i poboljšanja uslova života, korišćenjem ekosistemskih usluga i razvijanje višednevnih turističkih destinacija kao snažnog faktora dobrobiti lokalnog stanovništva i međusobne saradnje.

S tim u vezi u okviru plana rada Agencije kao upravljača PP Orjen 2022. godine definisani su specifični ciljevi zaštite i razvoja Parka i to:

Uspostavljanje sistema upravljanja

- Obilježavanje granica Parka i zona sa režimima zaštite
- Provođenje kontinuirane obuke i treninga za stručni kadar u cilju dostizanja zacrtanih ciljeva upravljanja (uključujući razmjenu znanja i iskustava sa parkovima u regiji)
- Održavanje i obnova osnovne opreme za upravljanje područjem (vozila, terenski pribor i sl.)
- Nastavak aktivne saradnje na području zaštite prirode između Parka i organizacija za zaštitu prirode, naučnih institucija, nevladinih organizacija, ljubitelja prirode, šumara, policije (redovni sastanci, nadležnosti, postupci u slučaju hitnih mjera)
- Održavanje saradnje sa zaštićenim područjima u regiji (regionalna naučna istraživanja, regionalni projekti)
- Pripreme razvojnih programa i projekata u funkciji očuvanja i poboljšanja stanja u Parku
- Pripreme planova komunikacije sa posjetiocima

Indikator: Uposlen neophodan broj zaposlenih u nadzorničkoj službi. Djelimično nabavljena odgovarajuća oprema.

Planska dokumentacija

Efikasno i održivo upravljanje

Službe Parka prirode Orjen u saradnji opštinskim sekretarijatima prati rokove za pozive i obezbjeđuje učešće na projektima, priprema projektne ideje za finansiranje kod međunarodnih institucija.

Zaštita prirode

Praćenje stanja

-Definisati set indikatora za praćenje opšteg stanja u Parku prirode (biodiverzitet, meteorološki uslovi)

- Uspostaviti saradnju sa Upravom za šume i definisati zajedničku kontrolu u vezi: obaveza koncesionara, određivanja odjela za sječu kao i kontrolu Lovišta posebne namjene i realizacije programa lovišta.

- Uspostaviti sistem odgovora u slučaju incidentnih situacija

- Nastaviti saradnju po sporazumu o zajedničkom djelovanju u incidentnim situacijama sa institucijama koje su prisutne u PP ili se graniče sa njim (Orjen – Trebinje- Kotor, Služba spašavanja, Uprava za šume, MUP, Pogranična služba)

- inventarizacija potencijalno najugroženijih staništa (staništa munike, izvori, špilje i podzemna krška staništa, zajednice visokih zeleni i travnjaka, zajednice kamenjarskih i drugih mezofilnih pašnjaka, zajednice drugih krških staništa, zajednice šumskih staništa),
- inventarizacija staništa i vrsta gljiva i ljekovitog bilja,
- inventarizacija reliktnih, endemskih, zaštićenih, rijetkih i ugroženih vrsta flore i faune i njihovih staništa, sa posebnim akcentom na sledeće ugrožene endemske i rijetke vrste biljaka: *Iris orjenii*, *Salviabrachyodon*, *Dianthusknappii*, *Edrianthusserpyllifolius*, *Saturejahorvatii* i *Linumelegans*.
- inventarizacija makrozoobentosa,
- inventarizacija faune kopnenih (terestričnih) beskičmenjaka i faune kičmenjaka (posebno faune najugroženijih staništa).

Flora

Praćenje stanja šuma

- Praćenje ugroženosti i opšteg zdravstvenog stanja šuma i šumskog zemljišta u Parku, uključujući sledeće aktivnosti: terenske obiliske, definisanje i sprovođenje mera zaštite i očuvanje područja pod strogom zaštitom
- Praćenje štetnih insekata u zaštićenim šumskim kompleksima.
- podsticanje korišćenja pašnjaka i košarica od strane lokalnog stanovništva,
- uspostava regionalne i međunarodne saradnje radi stvaranja mreže zaštićenih kraških područja,
- regulisanje aktivnosti branja gljiva i ljekovitog bilja: kontrola ubiranja ljekovite flore u komercijalne svrhe (Primjena propisa, nadgledanje aktivnosti, praćenje stanja komercijalno korišćenih površina i populacija ljekovitih vrsta)
- provođenje ostalih mera zaštite ugroženih, endemskih i rijetkih vrsta
 - Instalirati interaktivnu bazu podataka i kontinuirani unos postojećih i novih saznanja;
 - Prikupljanje florističkih (specijskih), populacionih i ekoloških saznanja na terenu;
 - Uraditi florne liste na osnovu raspoloživih podataka na kraju planskog perioda;
 - Na terenu ustanoviti lokalitete endemskih i zakonom zaštićenih vrsta;
 - Utvrditi granice areala rijetkih vrsta, ograničenog rasprostranjenja unutar PP; prikupiti populacione parametre, kartirati i uspostaviti monitoring;
 - Evidentirati prisustvo endemskih i zakonom zaštićenih vrsta duž turističkih staza i na vidikovcima; obezbijediti njihovu zaštitu i uspostaviti monitoring;
 - obezbijediti očuvanje endemskih ugroženih vrsta kroz identifikovanje prijetnji;
 - sprovođenje konzervacionih mera i praćenje stanja, za minimum tri vrste od kojih je jedna orjenska perunika - *Iris orjenii*;
 - obezbijediti očuvanje sjemena i uzgoj – ex situ konzervaciju za minimum tri endemske ugrožene biljne vrste parka.

Fauna

- Monitoring i regulisanje lovnih aktivnosti unutar zaštićenog područja
 - zabrana lova u I zoni zaštite - najstrožiji režim zaštite i stanište zaštićene vrste
- izgradnja hranilišta za divljač i osmatračnica u svim zonama zaštite
 - Dobijanje inicijalnih podataka od službe zaštite Parka

- Na osnovu dobijenih rezultata sa terena i saznanja iz literature formiraće se jedinstvena baza podataka

- Praćenje brojnosti stanja i staništa populacija krupnih sisara (divlja svinja, srndać, medvjed, vuk);
- Upravljanje staništem zaštićene vrste-jarebica kamenjarka;
- Kartiranje potencijalnih staništa;
- Prikupljanje podataka o gniježđenju;
- Uspostavljanje platforme za monitoring kroz akcione planove kreirane kroz primjenu metodologije praćenja stanja, najprikladniju za teren Orjena;
- Praćenje sezonske dinamike ;
- Praćenje biološkog ritma i ponašanja kao i mjesta u lancu ishrane;

Indikator: Monitoring flore i faune tokom cijele godine vrši zaštitarska služba, a vrši se i u saradnji sa ENV. PRO. organizacijom sa kojom je potpisan ugovor.

Uspostavljena saradnja sa Upravom za šume i Službom zaštite i spašavanja Herceg Novi

- Nova lista ugroženih vrsta kičmenjaka na regionalnom i nacionalnom nivou u saradnji s BiH i međunarodnim mjerodavnim institucijama;
- Nova lista ugroženosti biljnih vrsta prema IUCN kriterijumima usvojena za *Iris orjenii* Salvia brachyodon - IUCN Red List portal;
- Stanje *Iris orjenii* vrste poznato i mjere za zaštitu identifikovane i sprovođenje prema planu.

Lista prijetnih biljnih vrsta za praćenje i zaštitu formulisana i sredstva za realizaciju obezbijedena.

Izvori verifikacije: Operativne GIS baze podataka staništa i vrsta

Plan i program rada zaštitara

- Predviđena je uža saradnja sa graničnom policijom, razmijena informacija kao i tehnička podrška;
- Saradnja sa službama gorske zaštite;
- Mogućnost pravljenja grupa na raznim društvenim platformama radi lakše razmjene informacija sa službama zaštite i ostalim organima;
- Održavanje prezentacija osnovcima kao i srednjoškolicima kako treba da se ponašaju u skladu sa zakonima u zaštićenim područjima;

- Održavanje seminara iz prve pomoći kako postupiti ukoliko se desi neka nezgoda i kako dojaviti zaštitarima;
- Mogućnost traženja tehničke podrške ili direktne linije dojava službama zaštite PP Orjen radi lakšeg pronalaska i lokacije osoba koje se možda povrijede u toku aktivnosti;
- Naoružati zaštitre radi njihove sopstvene zaštite, pri obavljanju redovnih aktivnosti (obilazak terena) od sledećih mogućih opasnosti: napad divljači, mogućnost nasrtanja od strane migranata, šverc itd;
- Od naoružanja zaštitarske službe poželjno: palice, biber sprej i vatreno oružje po zaduženju;
- Formiranje operativnog Centra u sklopu službe;
- Dopuna ili obnavljanje uniforme sa logom zaštitarske službe kao i legitimacije zaštitara radi pravne punomoći i pokazivanja ostalim civilnim licima ukoliko zatraže legitimaciju na uvid, a u nekom su prekršaju, kao dokaz da su oni zaduženi za njihovo sprovođenje daljim izvršnim organima i ustanovama;
- Vodjenje evidencije o aktivnostima i slanje nadležnome za službe zaštite i bezbjednosti;
- Upravljanje i nadgledanje putem monitoringa tehničke podrške;
- Konstantna edukacija zaposlenih u zaštitarskoj službi iz oblasti zaštite i bezbjednosti u skladu sa zakonima i propisima;
- Pružanje ispomoći ukoliko zatreba ili zaštitar ocijeni da treba u datom trenutku lokalnom stanovništvu;
- Pružanje informacija i smjernica posjetiocima Parka prirode, odnosno Info centra PP Orjen .

Razvoj lokalnih zajednica

- Kontinuirano jačanje svijesti i znanja kod lokalnog stanovništva u pogledu na prirodne i kulturne vrijednosti Parka, posebno o značaju istih za njihove prihodovne mogućnosti;
- Provođenje obuka o metodama učesničkog planiranja i jačanje položaja lokalnog stanovništva u pogledu na učešće u planiranju kao i formiranje savjetodavnog tijela;
- Provođenje posebnog seta obuka o temama malog poduzetništva u Parku, aktivnostima zaštite biodiverziteta, pisanju projektnih aplikacija, pripreme malih finansijskih planova, mogućnostima finansiranja pojedinih projekata i aktivnosti od strane lokalnih vlasti i donatora u saradnji sa NVO iz zaleđa;
- Provođenje tematske obuke za ekološko građenje objekata i za učešće u turističkoj ponudi parka, prilagođeno potrebama posjetilaca;
- Obuke za bavljenje tradicionalnim zanatima i djelatnostima;
- Program u kojem bi sami stanovnici zaštićenog područja imali priliku da iznesu svoje mišljenje koje su to kultuno-istorijske vrijednosti koje bi trebalo zaštititi, istražiti, valorizovati i očuvati;
- Izrada i provođenje programa podrške za provođenje programa brendiranja lokalnih proizvoda.

- Projekti ekosistemskih usluga zastupljenih na području PP sa ciljem povećanja dostupnosti i povećanje kvaliteta-uvezivanje ekosistemskih usluga u lancu proizvodnje na osnovu analize iz Studije slučaja Orjen CG-BIH kroz prekogranični projekat GIZ- otvoreni fodovi za jugoistočni Balkan.

Indikatori

- Poboljšano shvaćanje i pozitivan stav lokalnog stanovništva prema zaštiti prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka;
- Broj održanih obuka;
- Broj učesnika na obukama.

Izvori verifikacije

- Razgovor sa predstavnicima lokalnih zajednica,
- Anketa,
- Liste učesnika na obukama i radionicama,
- Izvještaji o provedenim mjerama.

Razvoj i promocija turističke ponude PP Orjen

- Agencija za razvoj i zaštitu Orjena planira nastavak prakse učešća u turističkim sajmovima koji su orijentisani na segment aktivnog odmora. Aktivnost će se realizovati u saradnji sa TOHN;
- U planu je reprint i izrada pojedinih novih turističkih brošura za izlete i posjetu Parku prirode Orjen;
- Planom je predviđena izrada brošure o prirodnim i kulturnim zanimljivostima Parka prirode Orjen. Imaće turističko-edukativni karakter;
- Jačanje turističke ponude Parka prirode u saradnji sa turističkim agencijama, smještajnim i ugostiteljskim objektima kako u Herceg Novom, tako i u gradovima iz okruženja;
- Promocija turističke ponude na svim web platformama (airbnb experience, tripadvisor, get your guide i sl.);
- Unaprjeđenje turističke ponude sa stalnom komunikacijom i održavanjem sastanaka sa svim turističkim ponuđačima;
- Izrada flajera s preporukama za vrstu i stil građenja u hercegnovskom zaleđu, sa dugoročnim ciljem podizanja kvaliteta turističke ponude;
- Turističko-edukativne brošure o munikama-endemskoj vrsti bora, simbolu Orjena;
- Organizovanje etno bazara u toku pred sezone i post sezone;
- Dalji rad na unaprjeđenju ponude zdrave hrane i suvenira sa lokalnom zajednicom u sklopu jačanja brenda Park prirode Orjen;

- Edukacija i razmijena ideja sa MZ (Kruševice, Kameno-Žlijebi, Ubli i Mokrine) u cilju boljeg usklađivanja ponude lokalnih domaćinstava sa potrebama tržišta;
- Organizacija promotivnih tura za ljude iz Herceg Novog u toku pred sezone;
- Učešće u programu praznika Mimoze ;
- Dalji razvoj Staze zdravlja i njeno prilagođavanje za planinski biciklizam;
- Kreiranje jos jedne unikatne ture u skladu sa željama turista i potrebama tržišta;
- Saradnja sa ostalim zaštićenim područjima, poseban akcenat na prekograničnoj saradnji sa Parkom prirode Orjen iz Trebinja (Republika Srpska);
- Nastavak i unaprjeđenje saradnje sa NVO koje se bave zaštitom prirode, biodiverziteta, rijetkih vrsta, ekologijom kao i razvojem ruralnog područja , sa perspektivom zajedničkog rada na projektima;
- Razvoj saradnje sa domaćim i inostranim planinarskim klubovima i savezima;
- Dalje unaprjeđenje Info centra;
- Završetak radova na seoskoj pijaci na Vrbnju u saradnji sa Opštinom Heceg Novog;
- Podstiče i organizuje aktivnosti vezane za zaštitu životne sredine, obezbjeđuje smještaj i osmišljava aktivnosti tokom boravka studentskih grupa i novinara na teritoriji Opštine;
- Pružanje informacija turistima, registracija i praćenje turističkog prometa i sprovođenje drugih aktivnosti vezane za ocjenjivanje kvaliteta turističkog proizvoda na području PP Orjen.

Indikator: Broj posjeta na Fb stranici, kao i povećan broj vođenih tura. Takođe u prethodnom periodu intenzivirana je saradnja sa hotelima, sa kojima su potpisani ugovori o daljoj saradnji. Kroz međunarodni projekat urađeni su promo spotovi i odštampane su nove brošure sa proširenom ponudom u koju je uvrštena i ponuda mještana. Brošure su podijeljene po hotelima , po turističkim info centrima, kao i na sajmovima i bazarima na kojima smo predstavljali ponudu.

Infrastruktura

Uspostavljanje putne i druge infrastrukture koja omogućava lokalnom stanovništvu i turistima kvalitetniju komunikaciju kroz prostor PP

- Krčenje vegetacije na putnim pravcima u Parku,
- Uređenje prostora u dijelu vizitorskog centra Vrbanj,
- Obnavljanje i sanacija određenih putnih pravaca u okviru PP,
- Uspostavljanje infrastrukture za sve tipove turističke ponude,
- Uređenje markiranih planinarskih i biciklističkih staza,
- Uređenje postojećih i novih vidikovaca za foto ture i odmorišta,
- Postavljanje info tabli,
- Postavljanje punktova za naplatu naknada i evidenciju posjetilaca,
- Uređenje i određivanje kamp prostora,
- Opremanje jama za slobodano spuštanje posjetilaca,
- Zamjena i postavljanje klupa na vidikovcima i izletničkim mjestima na teritoriji PP.

Edukacija i istraživanje

- Podizanje svijesti lokalnih građana i posjetilaca o značaju očuvanja PP;
- Predavanja o vrijednostima PP u obrazovno vaspitnim ustanovama u Herceg Novom;
- Izrađen plan edukacije za djecu na terenu kroz rekreaciju i istraživanje;
- Nastavak saradnje sa ENV. PRO. organizacijom u projektu zaštite ugroženih vrsta na Orjenu i nastavak razvoja botaničke bašte kao dijela edukativnog programa;
- Naučna istraživanja;
- Ponuditi prirodno-matematičkom fakultetu da dio terenske prakse obavi u PP Orjen kao i ostalim zainteresovanim fakultetima Univerziteta u Crnoj Gori i regionu;
- podržati studente koji rade radove i disertacije na temu PP.

Plan rada u toku godine obuhvata i kontinuiranu edukaciju zaposlenih u PP.

Indikator: Jedan od projekata zaštite i konzervacije ugroženih endema (predlog organizacije- *Iris Orjenii*) započet je u februaru 2019.godine. Ovaj mini grant se realizuje u saradnji sa ENV. PRO. organizacijom.

-Prikupljanje informacija o zaštićenim nepokretnim kulturnim dobrima unutar PP Orjen

Obrazloženje: Postoji više popisa koji nisu međusobno usklađeni, a većinom predstavljaju samo predloge za stavljanje na listu nepokretnih kulturnih dobara. Potrebno je imati verifikovani popis kulturnih dobara koja su trenutno pod zaštitom, kao i sistematizovan popis onih koja su predložena za zaštitu.

Način realizacije: U saradnji sa mjerodavnim institucijama u opštini i državi.

-Rekognosciranje terena unutar PP Orjen

Obrazloženje: Prostor Orjena u segmentu arheoloških ostataka u pećinama nije dovoljno istražen, a postoje ozbiljne indicije da je broj arheoloških lokaliteta daleko veći od do sada evidentiranih. Njihovo evidentiranje otvara mogućnosti da se isti vremenom i istraže, a materijal iskoristi za razgledanje na licu mjesta, odnosno u muzejskim institucijama, ili u sobi za ekspozate u budućem Centru za posjetioce PP Orjen.

Način realizacije: Na osnovu indicija, reljefa, fotografija, satelitskih snimaka, kazivanja itd, na terenu locirati potencijalne arheološke lokalitete, a sve u saradnji sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara, Centrom za konzervaciju i arheologiju i Gradskim muzejom i galerijom.

-Rad na sakupljanju toponima unutar PP Orjen

Obrazloženje: Toponimi nestaju onom brzinom kojom starosjedioci napuštaju sela, odnosno katune i uopšte prostor planine. Sa tim gubimo mnoštvo naziva mikro-lokaliteta. Njihovo očuvanje bi bilo značajno kako zbog operativnosti upravljača Parka prirode, tako i zbog naučnih, lingvističkih razloga.

Način realizacije: Razgovori sa starijim stanovništvom koje još uvijek živi, ili su živjeli i boravili u ovom kraju.

-Izrada digitalne mape arheoloških lokaliteta unutar PP Orjen

Obrazloženje: Mapa arheoloških lokaliteta je potrebna kako iz stručnih razloga, tako u nekoj budućnosti i kao turistička mapa, sa naznakom lokaliteta pogodnih za posjetu, čime ćemo u parku dobiti još jednu ponudu više.

Način realizacije: Na osnovu podataka o zaštićenim nepokretnim kulturnim dobrima unutar PP Orjen, a u saradnji sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara, Centrom za konzervaciju i arheologiju i Gradskim muzejom.

-Rad na izradi rješenja izgleda suvenira PP Orjen

Obrazloženje: Suvenir je važan znak prepoznatljivosti svake turističke destinacije, pa tako i Parka prirode, pa je zbog toga važno dobiti makar jedno kvalitetno rješenje koje će na atraktivan način oslikavati ovaj kraj.

Način realizacije: Kroz konsultacije sa ljudima iz sfere turizma, umjetnosti, arhitekture, istorije itd.

-Izrada smjernica za turističku valorizaciju nepokretnih kulturnih dobara unutar PP Orjen

Obrazloženje: Srednjoročna strategija razvoja sektora kulture posebno naglašava neophodnost povezivanja kulture s drugim oblastima, prvenstveno s turizmom. Kroz to povezivanje cilja se ekonomska održivost, a ujedno poboljšavanje turističke ponude. Nepokretna kulturna dobra i na ovom lokalnom nivou, zajedno sa pokretnim dobrima i nematerijalnom baštinom, važan su dio buduće ponude Parka prirode Orjen.

Način realizacije: Kroz konsultacije sa stručnjacima iz pomenutih oblasti.

NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RAD

Kulturno nasljeđe

Arheologija

- Nastavak prakse arheološkog rekognosciranja terena prostora Parka prirode Orjen i njegovog bliskog okruženja, u saradnji sa JU Muzej i galerija. Aktivnost podrazumijeva, osim kancelarijskog rada, izlaske na teren u cilju pretrage potencijalnih lokaliteta.
- Dopunjivanje arheološke arhive tekstualnih i foto zapisa, te elektronske karte arheoloških lokaliteta, odnosno potencijalnih arheoloških lokaliteta.

- Iniciranje sondažnog istraživanja Velike pećine u Ljutom kršu, potencijalnog arheološkog lokaliteta, na čijoj površini su uočeni fragmenti keramike tokom stručnog obilaska u proljeće 2021. godine.
- Stručno osposobljavanje-učešće na seminarima, savjetovanjima, terenskim iskopavanjima i slično.
- Predstavljanje arheoloških zanimljivosti ovog područja prilikom organizacije različitih događaja u Parku prirode Orjen.

Etnologija

- Etnološka istraživanja, prvenstveno etnografske prirode: bilježenje narodnih običaja, vjerovanja, pjesama, igara, načina života, organizacije poslova, gradnje itd. Aktivnost podrazumijeva izlaske na teren u cilju formiranja baze tekstualnih, audio i foto zapisa, te kancelarijski rad.
- Objava javnog poziva za dostavljanje podataka o kulturnoj baštini hercegnovskog zaleđa (materijalnoj i nematerijalnoj). Ciljevi objave: sakupljanje građe i jačanje participativnog pristupa kulturnoj baštini.
- Učešće na događajima koji se dotiču (i) etnoloških tema.
- Informisanje mještana o važnosti i načinima očuvanja kulturnog pejzaža i vizuelnog identiteta gradnje pri obnovi i gradnji objekata unutar Parka prirode, ali i okolnim prostorima.
- Priprema i predstavljanje stručnih radova različite tematike, vezanih za izučavanje i revalorizaciju tradicionalnih aktivnosti unutar današnjeg PP Orjen i područja koji mu gravitiraju.
- Predstavljanje zanimljivosti ovog područja iz domena etnologije prilikom organizacije različitih događaja u Parku prirode Orjen.

Obilježavanje značajnih međunarodnih dana i datuma

Svjetski Dan šuma, 21. mart (ponedjeljak), obilježavanje taj dan ili dan ranije, u zavisnosti od odabrane aktivnosti. Naša ovogodišnja tema će biti „Bukove šume Orjena“. Cilj obilježavanja je povećanje svijesti o značaju i krhkosti bukove, najraširenije vrste drveta na Orjenu.

Moguće aktivnosti:

-Posjeta vrtićima ili OŠ sa prigodnim predavanjem (ponedjeljak);

-Edukativna tura u staništu bukove šume u Parku prirode Orjen.

Svjetski Dan zaštite voda, 22. mart (utorak),

-Izložba fotografija Agencije Orjen na temu *Vode Orjena* (lokve, izvori, kapavice, bistjerne, sniježnice).

Ili (i):

-Edukativna pješačka tura Avanturistički park-Rujišta-bistjerna Gaja Murišića-izvor na Žukovici. Ova tura bi bila zajednička za obilježavanje i Svjetskog dana šuma i Svjetskog dana zaštite voda. Datum održavanja: 20. mart.

Povodom **Međunarodnog dana planete Zemlje** organizujemo događaj ***Proljeće na snijegu***, 23. ili 24. april (subota ili nedjelja). Odvija se na Orjenskom sedlu i ima zabavno-edukativni karakter: revijalno takmičenje u sankanju i degustacija delikata koje se prave sa prirodnim snijegom kao osnovnim sastojkom. *Proljećem na snijegu* ukazujemo na opasnost od klimatskih promjena i aero-zagađenja. Organizator događaja je Agencija, a domaćin PK Subra.

Svjetski Dan biodiverziteta - zaštite prirode, 22. maj (nedjelja), **Međunarodni Dan biološke raznovrsnosti i Evropski Dan parkova** 24. maj (utorak). Obilježavanje oba datuma u jednom događaju (nedjelja 22. maj): Izložba fotografija Agencije *Katuni i biodiverzitet Orjena* kod Informativno-edukativnog centra Agencije na Vrbanju, uz istoimenu edukativnu turu do Vučjeg dola i Poljica. Cilj obilježavanja je širenje znanja o velikom značaju katuna za biodiverzitet planine.

Svjetski Dan zaštite životne sredine, 5. jun (nedjelja). Volonterska ekološka akcija na uklanjanju otpada iz prirode unutar Parka prirode Orjen. Moguće lokacije: Okolina Vidovog vrha i Ravnog brijega, okolina puta iznad Kamenog pa do karaule iznad Ubala, okolina puta Petijevići-Kruševice-Vrbanj. Uz Agenciju, poželjno je i učešće više drugih organizacija, institucija, sportskih klubova itd.

Dani Evropske baštine, 11. sept. (nedjelja). Edukativna tura Borići-Vratlo-pećina Vukovića-karaula Grab. Tema: Život na Orjenu kroz istoriju. Cilj je približiti posjetiocima način i specifičnosti nekadašnjeg života na Orjenu.

Godišnjica Kotobiljske bitke, 15. sept. (petak). Osim klasičnog dosadašnjeg programa sa polaganjem vijenaca u petak, organizovaćemo u subotu turu „Hercegovski vremeplov“, modifikovanu za ovu priliku, s namjerom da privučemo veći broj ljudi. Uređeni plato Kotobiljskog izvora, sa muralom posvećenog ovoj bici, je zadnje odredište. Cilj je upoznati širi krug ljudi sa ovim važnim događajem, ali i sa potencijalima za turizam, sport i rekreaciju ovog dijela našeg zaleđa.

Svjetski Dan čistih planina, 26. sept. (ponedjeljak), obilježavanje u nedelju, 25. septembra. Čišćenje određenog reona Orjena, uz učešće više drugih organizacija, institucija, sportskih klubova itd. Osim samog čišćenja, priredio bi se i neki program koji bi zainteresovane dodatno motivisao za dolazak (šetačka tura, planinarski uspon, bike tura po makadamu, neko predstavljanje...).

Međunarodni Dan pješaćenja, 15. oktobar (subota). Predviđen je organizovani obilazak Staza zdravlja kraj Vrbanja jer je ona idealna za propagiranje pješaćenja, a promoviše Park prirode i turu iz naše redovne ponude.

Dan oslobođenja Herceg Novog, 28. okt. (petak), obilježiti ranije, 29. oktobra (subota). Pješaćka tura s posjetom utvrđenjima oko Kamenog. Start kod Kotobiljskog izvora, obilazak Gručalice, Tajnog brda, Šiloboda i Đevojačkih greda. U povratku svraćanje na Kameno u crkvenu kuću kod Sv. Jovana. Cilj događaja je proširiti granice obilježavanja Dana grada van urbanog jezgra i informisati građane o zanimljivostima bliskog hercegnovskog zaleđa.

Svjetski Dan klimatskih promena, 4. novembar (petak), obilježavanje u subotu, 5. novembra volonterskom akcijom sadnje zelenila na uređenom odmorištu Kotobiljskog izvora. Cilj je da kroz ovu malu ekološku akciju damo doprinos umanjenju klimatskih promjena, prije svega širenjem svijesti o potrebi djelovanja u tom pravcu i na lokalnom i na globalnom nivou.

Svjetski Dan planina 11. dec. (nedjelja), obilježavanje sa planinarskom edukativnom turom Žlijebaska lastva-Sedlo-Malo Međuše. Mada se opština Herceg Novi vodi kao primorska, često zanemarujemo da njen veliki dio ustvari spada u planinske krajeve. Krajnji jugoistočni dio Orjena i Parka prirode, najbliži je obalama Boke Kotorske, te je tu kontrast sa obližnjim Mediteranom i najizraženiji. Cilj obilježavanja je ukazati na potencijale Orjena, posebno ovog njegovog dijela bogatog prvoklasnim vidicima na Boku Kotorsku.

Događaji koje Agencija podržava, odnosno organizuje

Noć punog mjeseca, 19-20. februar: (subota na nedjelju), noćni uspon na Subru. Tradicionalni i odlično posjećeni planinarski događaj koja se odigrava u srcu Parka prirode Orjen, a koja doprinosi razvoju zimske posjete zaštićenom području. Organizator događaja je PK Subra, a Agencija ga podržava.

Orjenski maraton, 27, 28. i 29. maj (petak, subota i nedjelja). Tradicionalna višednevna planinarska manifestacija koja se odigrava na južnom dijelu Parka prirode Orjen, sastoji se iz više segmenata, od kojih će jedna biti u organizaciji Agencije (dok je manifestacija u cjelini organizacija PK Subra, uz podršku PSCG). Tema našeg dijela bi bila power point prezentacija „Munike-simbol Orjena“ i realizovala bi se u petak ili subotu naveče na domskoj terasi.

Sajam domaće trpeze i tradicionalnih proizvoda (podrška), 12. jun (nedjelja), održaće se na Kamenom. To je već tradicionalna manifestacija (čiji smo mi utemeljivač), i još uvijek jedina tok tipa u našem zaleđu. Cilj joj je podspješivanje proizvodnje i plasmana proizvodnje domaće hrane kroz spoj sa turizmom i razvoj gastro-turizma.

Nad Bokom po mjesecini, 12. jun (nedjelja). Događaj je lociran u hercegnovskom zaleđu, kod sela Kameno, u hercegnovskom zaleđu, na komunikaciji ka Parku prirode Orjen i ove godine će

se održati već šesti put. Uključuje organizovani noćni obilazak 3 vidikovca, posluženje i prigodnu power point prezentaciju u porti sv. Jovana. Agencija će učestvovati u pripremi događaja i prezentaciji, a organizator će biti MZ Kameno-Žlijebi, uz podršku PK Suba u vodičkom dijelu.

Prvenstvo Crne Gore u gradnji suvomeđe, 02. jul (nedjelja). Odigraće se na Orjenskom Sedlu u okviru manifestacije Naš krš (01. i 02 jul-subota i nedjelja). Organizator radionice gradnje suvomeđe je PK Subra (subota), a Agencija Prvenstva. Radi se o kulturološkom događaju koji se odvija već godinama u kontinuitetu, a čini je zadatak da na zabavan način da podstrek očuvanju znanja i vještine gradnje u kamenu na suvo, presudnim elementima za održanje kulturnog pejzaža našeg zaleđa.

Orjensko sedlo 2022, 07. avgust (nedelja), revijalni bućarski turnir. Organizator je PK Subra, tehnički organizator BK Val, a Agencija već godinama pomaže odvijanje ovog jedinstvenog događaja na bućarskom zogu na najvećoj nadmorskoj visini u Crnoj Gori, čime dajemo doprinos bućanju kao tradicionalnoj zabavi hercegnovskog zaleđa.

U Herceg Novom, dana 08.12.2021.

Izvršna direktorica
Milja Vitorović

